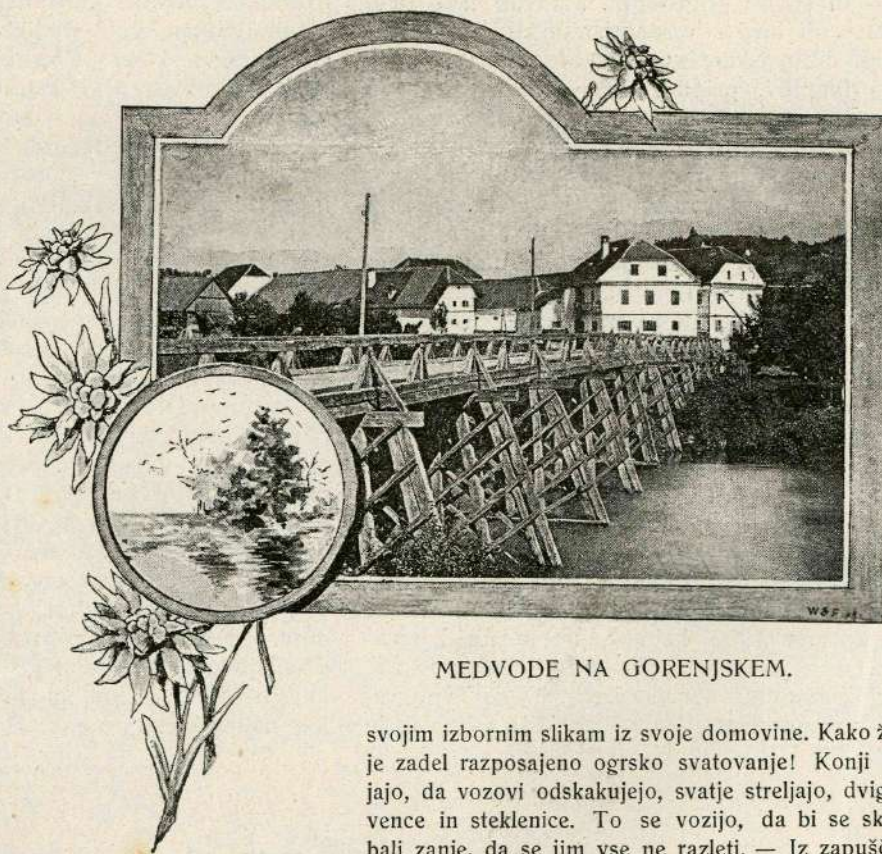

NAŠE SLIKE.

Predpustna je Žmitkova uvodna vinjeta str. 65. Celo noč veselo hopsasa — zjutraj pa s težko glavo na tleh! To se je primerilo pustnima harlekinoma. Veličasten maček jima osorno kraljuje. — „Mladost“ (str. 69.) je ljubka študija Vavpotičeva. Kako odprto je to oko, ki še ni videlo nesreče in ne pozna trpljenja! — „Bedni umetnik“ (str. 72.) je Žmitkova slika iz peterburškega časa. Tam je bil naš sotrudnik učenc nec velikega Rusa Rěpina, našim čitateljem dobro znane ga umetnika. Rěpin je dal učencem temo „Umetnikovo siromaštvo“, na katero naj komponirajo samostojno sliko. Žmitek je rešil nalogo, kakor kaže naša slika, in dobil zato priznanje. Mraz je v sobi bednega umetnika. Saj nima niti za drva. Zavija se v staro obleko, da bi si ogrel premrzle ude. A vrata se odpró, in njegov kruti genij — hišna gospodinja — se prikaže. Kako jej gre jezik! „Plačajte stanovanje, ali pa pojdite vun!“ — „Potrpíte, matjuška, da kaj zaslužim, saj gotovo plačam!“ — „Z obljubami se nič ne plačuje“, klepeta starka. „Takoj mi plačajte v denarju, ali pa se poberite!“ In pri tem s prstom leve roke tolče v dlan desnice, kot bi štela, koliko novcev jej je dolžan. Upajmo, da ga reši iz zadrege slika, ki jo ravno dela. Naj jo le drago proda! — Kitajske slike nam je poslal naš vrli misijonar v „nebeškem cesar-

stvu“, o. Veselko Kovač. Srčna mu hvala zanje! — Bitka pri Lesnem (str. 88.) je izvrsten zgled bojnega slikarstva. Ruski umetnik Kocebu nam je predočil konjeniško atako na pešče ravno v trenutku, ko udarita sovražnika vkup — Ogrsko ženitovanje (str. 104—105) je pa krasna slika Slovaka Jaroslava Věšina. Ta vrli umetnik jemlje snov

MEDVODE NA GORENJSKEM.

svojim izbornim slikam iz svoje domovine. Kako živo je zadel razposajeno ogrsko svatovanje! Konji dirjajo, da vozovi odskakujejo, svatje streljajo, dvigajo vence in steklenice. To se vozijo, da bi se skoro bali zanje, da se jim vse ne razleti. — Iz zapuščine Šubicev smo dobili mično risbo „Tiskarstvo“. Sicer je nedovršena, a jako lepo izraža svoj predmet.

Načrti za cesarjev spomenik v Ljubljani

S tremi novimi spomeniki se krasi Ljubljana: Valvazorjev spomenik, izdelan od mojstra Gangla, že stoji pred deželnim muzejem, Prešernovega izde-

luje našim čitateljem tudi že znani mladi umetnik Ivan Zajc, za spomenik Nj. Vel. cesarja Franca Jožefa pa so bili prošli mesec razstavljeni načrti, predloženi od raznih kiparjev in stavbenikov.

Izbera je jako raznovrstna. Nič manj, nego dvanajst načrtov smo videli razstavljenih.

Fr. Bernekerjev načrt kaže vladarja kot usmiljenega pomočnika v potresni bedi. Na tleh leže mož,

GORENJKA.

žena in otrok, kos odbite zidine spominja potresnih razvalin. Vladar se milostno sklanja k njim, da jim pomaga. Ta načrt je brez dvoma najbolj umetniški.

Iv. Zajc pa predstavlja vladarja v cesarski veličastnosti. Širok podstavek se razteza daleč naokoli in se zožuje po stopnicah. Na vrhu pa stoji vladar v ornatu, mogočno zroč po deželi. Ivan Zajc je razstavil še tudi cesarja na konju.

Ivan Meštrović je podal fantastičen načrt na temo „Potres“. Velikanska črna kroglja se vali, mečka pod seboj človeška trupla in jih pritiska ob steno, s katere gleda cesar, z izrazom groze in strahu na licu.

Alojzij Kos je podal načrt arhitektonskega značaja, ki bi bil pripraven za kak gaj. Cesar stoji pod zidanim bokom; obdajajo ga majhni amoreti.

Maks Fabiani je modeliral cesarja na konju, kot da gleda z griča doli: dvignjena konjeva glava ga nekoliko potiska v ozadje.

Jakob Žnider je razstavil secesijski vodnjak: na zidu je relief, predstavljajoč cesarja ob ljubljanskem potresu; dva leva dobro zaslanjata okrogli načrt, a cesarjev kip bi stal — za zidom.

Svitoslav M. Peruzzi je razstavil načrt, ki kaže le cesarjevo glavo na kamenitem podstavku;

Ljubljana se vzpenja k njemu in mu dviga lavorov venec. Na vsaki strani je pol orla.

Pod geslom „Viribus unitis“ smo videli vodnjak brez cesarjeve podobe s kipi Pravice, Ljubezni in Miru. Geslo „V tihi časti“ kaže vladarja kot žalujočega imperatorja v togii in jako secesionistiško razpoloženega. „Hrast se omaja in hrib, zvestoba Slovencu ne gane“ je pa geslo za efekten načrt: Cesar na visokem podstavu, Ljubljana in dva leva. Še en načrt kaže cesarja stoječega, pod njim leva z zastavo.

Ti načrti nam kažejo, da imamo Slovenci precej sposobnih sil, ki nam morejo še marsikaj monumentalnega ustvariti. Treba bi bilo le dati jim dela. Pri

sestavljanju odborov za izbero spomenikov in oceno načrtov pa bi se morali odločilni krogi bolj ozirati na širšo javnost in na strokovnjake, kakor pa na politike.

Spomenik bo stal pred justično palačo. Razpis določuje zanj stroškov 35.000 K. Odbor je dal prvo nagrado Svitoslavu Peruzziju, drugo Fr. Bernekerju, tretjo Ivanu Meštroviću; pohvalna priznanja Ivanu

Zajcu, Maksu Fab'anju in načrtu z geslom „Viribus unitis“. Kateri načrt bodo izbrali za spomenik, še ni znano.

Zadnji dnevi profesorja S. Šubica.

Ko sem bil prišel v Gradec v pokoj, je bil moj prvi pot k profesorju Šubicu, da se mu zahvalim za prijazen list, s katerim mi je bil podal svoj življenjepis za „Zgodovino slovenskega slovstva“ in pa tudi bodrilno priznanje. Bil je izredno prijazen in zgovoren in je izrazil željo, da bi se včasih videla. Meni je bilo to všeč, kajti on je bil vsekakor najstarejši slovenski pisatelj, s katerim sem mogel občevati, odkar sta mi umrla bivša učitelja na mariborski gimnaziji in pozneje prijateljsko naklonjena odličnjaka Davorin Trstenjak in Božidar Raič.

Pravil mi je o svojih rokopisih, katere po njegovi smrti dobim na razpolaganje. Te ponudbe nisem mogel odkloniti, dasi sem vedel, da ne bom mogel dobro ukreniti z njegovimi naravoslovskega spisi. O kakšni bolehnosti pa takrat 1900. l. ni bilo ne duha ne sluha. Obiskoval sem ga blizu vsak drugi mesec. Živel in stanoval je izredno varčno. V Radinske toplice je rad zahajal in tam dobival sobo zastoj. Prišel je tudi v Kapelo k gostoljubnemu župniku Davorinu Mešku, kateri se ni mogel načuditi, da je tako slabo oblečen mož vseučiliški profesor.

Lani meseca majnika blizu mi je gospod dr. Ipavic dal glas, da naj profesorja Šubica spravim v bolnišnico. Ker je jako pičlo plačeval gospodarci, tudi ni mogla dosti trošiti zanj. Noge so mu bile tako otekle, da se je težko obuval in izuval. Takoj je bil pripravljen odriniti v bolnišnico; samo v javno bolnišnico ni hotel, ker ni maral biti, kakor je sam pravil, „Versuchskaninchen“. Odgovoril sem mu na to, da vseučiliškega profesorja vseučiliški profesorji ne bodo imeli za „poizkuševanje“.

Ker sem jaz bil 1897. in 1903. l. operiran pri usmiljenih bratih v Gradcu, sem izprožil to misel, da naj tudi on pojde tja, in takoj je bil voljan iti v omenjeno bolnišnico, rekši: „Vi ste torej tam znanec, priporočajte me!“ Njegova hči, posestnica Helena Heilbronner v Langenerlingu pri Reznu (Bavarsko), je tudi prihitela v Gradec, ko je slišala, da se oče počuti slabo. Odpeljali smo se v bolnišnico. Predstavil sem v pisarni njega in njegovo hčer in sem odšel, ker sem imel opraviti drugod. Drugi dan sem prišel pogledat, kako se je tam udomačil. Začudil sem se, ko sem slišal, da se je odpeljal s hčerjo. Zahteval je v sobici marmornata tla. Ker pa takih nimajo v svojih sobicah, ni ostal. Možu izredne skromnosti ni ugajalo tam, kjer dobi za 6 kron na dan posebno lepo sobico. Na njegovem domu sem izvedel, da je šel v „Evangelisches Pflegeheim“ na Ruckerlbergu, ker je bil s prednico od prej znan. Nekaj tednov je bil v sobi, in potem sem ga našel na vrtu. Rekli so mu, da se

je poboljšal toliko, kolikor se sploh dá pomagati slabotnemu možu, ki je star nad 70 let. Rekel je, da ga je nekdo povabil na letovišče v Lipnico, da bi pa še rad šel za dva dni v Ljubljano in Škofjo Loko. Zadnje sem mu odločno odsvetoval, ker si tako oslabiljen stavec v Ljubljani ali v Škofji Loki brez prave postrežbe ne more pomagati. Njegova hči je odpotovala na Nemško, jaz sem odšel na letovišče v Hoče, pa sem mu trdo naložil, naj mi odpiše, če se odpravi kam na kmete. Blizu mesec pozneje dobim neko soboto predpoldne od njegove hčere iz Gradca brzojav, da Simona Šubica popoldne iz bolnišnice usmiljenih bratov ob drugi uri ponesó — k večnemu počitku. Nobeden vlak ni vozil več mimo Hoč, da bi bil mogel odriniti k pogrebu. Kondoliral sem hčeri pismeno.

Pozneje sem izvedel od hčere, da je šel iz „Pflegeheima“ na svoj dom v Gradcu, da je tam iznova obolel in se dal prepeljati k usmiljenim bratom in tam umrl. Poklicali so brzojavno hčer, ki je prišla k pogrebu. Poslala mi je potem gospa Heilbronner dva zaboja rokopisov: Eden je bil prvotno namenjen „Matici Slovenski“, eden „Dom in Svetu“. Poznejši pripis je javljal, da naj jaz razpolagam z rokopisi. Ker so mi pa oslabele oči in ker nisem prirodoslovec, sem odposlal oba rokopisa na tista mesta, kamor sta bila namenjena.

O njegovi oporoki, ki se nahaja v rokah tukajšnjega beležnika Steinböcka, nisem mogel poizvedeti ničesar, ker ima dostop do oporoke samo tista oseba, ki ima uradno pooblastilo, da ima pravico do kakšnega dela njegove zapuščine.

Spomin na občevanje s tem odličnim možem mi ostane neizbrisen; bil je mož globokega verskega prepričanja in konservativnega mišljenja.

Dr. Karol Glaser.

O. Stanislav Škrabec je praznoval svojo šestdesetletnico dne 7. januarja t. l. Delovanje odličnega slavista smo opisali v „Dom in Svetu“ leta 1902, str. 77. sl. Naše iskrene čestitke in — na mnogaja léta!

Slikar Anton Ažbe. Našemu rojaku, slikarju Antonu Ažbetu v Monakovem, je cesar podelil viteški križec Fran Jožefovega reda. Ažbe ima v Monakovem slikarsko šolo, ki je znana kot ena prvih v Monakovem. Predlanskim je prinesel dunajski „Salon“ jako priznalno pisano oceno o Ažbetovih delih z njegovo biografijo in sliko.

Alojzij Progar je zadnji čas za nagrobni spomenik družine Meggerle na novem mestnem pokopališču celovškem izklesal dva angela iz belega karrskega marmorja. Dalje je modeliral g. Progar dva leva, ki bodeta izklesana v več kot naravni velikosti za rakev grofa Somzicha na Ogrskem.

Jaroslav Kocian, veliki virtuoz na gosli, je prošli mesec koncertiral na slovanskem jugu. V Ljub-